

Çevre Sorunları ve

Ecz.Oktay DEMİRKAN
TEB Merkez Heyeti Üyesi

Doğayı hepimiz severiz. Evimizde, bahçemizde çiçek yetiştirir, sevdiğimiz çiçek armağan ederiz. Zaman buldukça dinlenme amacı ile kırlara, dağlara, deniz kenarına, kısaca doğaya yakın olabileceğimiz yerlere gideriz. Ancak son yıllarda çevre sorunları nedeniyle bu gibi yerlerin bizlerden giderek uzaklaştığını gözlemliyoruz.

Temiz bir deniz bulabilmek veya ağaçlık bir alanda piknik yapabilmek için kilometrelerce yol kat etmemiz gerekiyor. Ormanlık alanlar kent çevrelerinden uzaklaştı. Orta yaşın biraz üzerinde olanlar gençliklerinde pikniğe gittikleri alanların beton yığınına dönüşünü izliyorlar.

Doğayı sevmek; "Ben doğayı çok severim!" veya "Doğa çok güzeldir!" demekle olmuyor. Doğayı sevmek için önce ona saygı duymak, onu gelişmiş amaçlar için bozmamak gerekiyor. Kamuyunda, çevre korumacılarla ilgili

yanlış bir kanı var; Dereler akıyor, kuşlar ötüyor, her taraf yemyeşil vs. Çevrecilerin böyle bir ortamı özledikleri veya oluşturmaya çalıştıkları sanılıyor. Oysa böyle bir ortam çağdaş gereksinimlere yanıt vermez. Hiç birimiz böyle bir ortamda uzun süre yaşayamayız. Evimizi, gazetemizi, kitaplarımızı, televizyonumuzu özleriz. Kaldı ki böyle bir ortamın varlığı da karın doyurmaz! Artan nüfusun temel gereksinimlerini karşılamak, bunun için de sanayileşmek gerekmektedir. Ancak sanayileşirken doğaya daha saygılı olmalı, doğal dengeyi bozmadan kalkınmayı sağlamalıyız.

Her gün televizyonlarda yayınlanan belgesellerde veya gazete haberlerinde izliyoruz. Kaplumbağaların korunması, kelaynaklar, kuşlar vs. Bir canlı türünün ekonomik önemi de yok ise korunmasının neden gerektiğinin sokaktaki insana anlatılması oldukça zordur.

Pahalılık, ekonomik sorunlar, sağlık gibi günlük yaşamı çok daha yakından ilgilendiren konularla, kelaynak kuşları arasında bir ilişki kuramaz insan. Türlerin korunması çabası gerekli gibi gelmez insana.

Herhangi bir canlı türünün Dünya'dan yok olması normal koşullarda olağan bir olaydır. Bilim insanları her yıl 10 kadar türün yer yüzünden yok olmasının doğal karşılanabileceğini söylüyorlar. Ancak yaşam ortamlarının düşüncesizce bozulması sonucu 20. Yüzyılda bu sayının yılda en az 1000 türe ulaştığı tahmin edilmektedir. Türlerin yok olması evrimsel dinamiğin doğal bir sonucu ise kaygılanmaya yer yok denilebilirse de çağdaş insanın sebep olduğu tür katliamı yakın jeolojik devirlerde gözlenen tür kayıplarından 400 kat daha hızlıdır ve son 65 milyon yıldır bu boyutta bir tür çeşitliliği kaybı görülmediği söylenmektedir. İleriye dönük senaryolara bakarsak bu ürkütücü bir hızdır ve nesli yok olacak olan türler içinde insan da bulunmaktadır.

Bugün Dünya'da 1.7 milyonu tanımlanmış olmak üzere yaklaşık 5 milyon türün varlığı tahmin ediliyor. Bu türler Dünya'da yaşamın başlangıcından bugüne kadar birbirleriyle etkileşim içinde ve denge durumunda yaşayagelmışlerdir. Bu dengenin bozulması ile bir türün ortadan kalkmasının uzun vadede

Türlerin Yokoluşu

ekosistemi ne denli etkileyeceğini önceden kestirmek olası değildir. Diğer taraftan türler aynı zamanda birer gen bankası veya birer gen kütüphanesi gibidir. Hangi türün ne zaman nasıl işe yarayacağı, ne zaman ekonomik değer kazanacağı belli değildir. Yüksükotundan kalb ilaçlarının, cezayir menekşesinden kanser ilaçlarının veya haşhaştan pek çok alanda yararlandığımız afyon alko-

loidlerinin elde edilebileceğini 100 sene önce kim bilebilirdi. İşte bir türün korunamama veya çevre sorunları sonucu yok olması, kütüphanedeki bir kitabın okunmadan yok edilmesi gibidir. İçinde ne olduğunu hiçbir zaman bilemeyeceğiz demektir. Dünyada yaşamın başlangıcından 20 yıl öncesine kadar Dünya'dan yok olan türlerin tüm türlere oranı % 0.4 iken bu oran son 20 yılda çevre kirliliği

ve yaşam ortamlarının bozulması yüzünden % 3.5 olmuştur.

Başta dönersek; İnsan olarak doğayı seviyorsak ona saygı duymalıyız. Doğayı koruma çabalarına katılmamız. Unutmayalım ki doğa insansız olabilir ama insan doğasız olamaz. Doğayı sevmek demek, biraz da onun için bir şeyler yapmak değil midir?

YERYÜZÜNÜN ALTINI ÜSTÜNE GETİRDİK

Dünya gezegeni 4.600.000.000 yaşındadır. Bu algılanması zor zaman dilimini, daha anlaşılabilir bir kavrama indirgersek, dünyayı 46 yaşındaki bir kişiye benzetebiliriz. Bu kişinin yaşamının ilk yedi yılı hakkında hiç birşey bilmezken, orta dönem hakkında bir takım dağınık bilgiler bulunmaktadır. Ve biliyoruz ki ancak 42 yaşında dünyada yaşam başladı. Dinazorlar ve iri sürüngenler dünya ancak 44 yaşına geldiği zaman ortaya çıktılar. Memeliler görüneli sadece 8 ay oldu. Geçen haftanın sonunda insan benzeri maymunların, maymun benzeri insanlara evrimi gerçekleşti ve haftasonunda son buzul çağı yeryüzünü sardı. Modern insan dediğimiz yaratık dört saattir ortalıkta geziniyor. Son bir saat içinde insan tarımı keşfetti. Bir dakika önce sanayi devrimi başladı. Bu atmış saniyelik biyolojik süreç içinde modern insan yeryüzünü çöplüğe çevirdi. 500 tür canlıının yok olmasına neden olan kalabalığını salgınsal boyutlara erdirdi. Yakıt bulacağım diye yeryüzünü altüst etti ve şimdi yeryüzünün bu yaşam havasını etkili bir şekilde yok edebilecek tek bir savaşın eşliğinde yüzünde şeytani bir gülümsemeye zalim bir yumurcak gibi durmuş yıldırım hızıyla kendisinin yükselişini seyrediyor.